

Sorular-Cevaplar

Soru-1: İktisat Nizamı Kitabının 89. sayfasının sondan 3. satırında şöyle geçmektedir: "Çünkü icaranın, bilinen olması lazımdır. Bazı işlerde süreyi belirtmemek işi meçhul kılar. İcara meçhul olunca caiz olmaz."

Yine aynı kitabın 90. sayfasının 7. satırında şöyle geçmektedir: "Cehaleti kaldırmak için müddeti zikretmek zaruret olduğu zaman bu müddetin dakika, saat, hafta, ay veya sene olarak belirlenmesi gerekir."

Yine aynı kitabın 91. sayfasının 8. satırında şöyle geçmektedir: "Özet olarak icaranın, bilinmezliği ortadan kaldıracak şekilde bilinen bir yapıda olması gereklidir. Çünkü bütün sözleşmelerde, ücret üzerinde ittifakın olması temel esastır. Ücret üzerinde ittifak sağlanmadan işçiyi çalıştırmak mekruhtur."

Soru Şudur: Buradaki [] "gerekir" kelimesi, teklif hükümlerinde bilinen ve terk edeni günahkar yapan farz anlamındaki vacip anlamına mı gelmektedir? Şayet böyleyse 91. sayfasının 10. satırında neden "ücret üzerinde ittifak sağlanmadan işçiyi çalıştırmak mekruhtur" denilmiştir? O halde önceki metindeki [] "gerekir" kelimesi ile son metindeki [] "mekruhtur" kelimesinin arasını nasıl örtüştürürüz? Bütün naslar, cehalet/belirsizlik üzerine olan sözleşmenin/akdin, caiz olmayacağını belirtmektedir.

Sözleşme/akit, ücretin belirtilmemesinden dolayı fasit olduğunda ecr-i misil gerekir. Fasit akit, fesat düzeltilinceye kadar kişiyi günahkar yaparken kerahette günah olmadığını söylemekteyiz. O halde ücret belirtilmediğinde akdi ifsat edeceğinden kişi, nasıl olur da önce mekruh sonra da günah işlemiş oluyor?

Bunun izah edilmesini rica ediyorum. Allah, sizi mübarek kılsın.

Cevap-1:

İktisat Nizamı Kitabının 89. sayfasında şöyle geçmektedir:

- "Çünkü icaranın, bilinen olması lazımdır. Bazı işlerde süreyi belirtmemek işi meçhul kılar. İcara meçhul olunca caiz olmaz... Cehaleti kaldırmak için müddeti zikretmek zaruret olduğu zaman bu müddetin dakika, saat, hafta, ay veya sene olarak belirlenmesi gerekir."

- 91. sayfasının 8. satırında şöyle geçmektedir: "Özet olarak icaranın, bilinmezliği ortadan kaldıracak şekilde bilinen bir yapıda olması gereklidir. Çünkü bütün sözleşmelerde, ücret üzerinde ittifakın olması temel esastır. Ücret üzerinde ittifak sağlanmadan işçiyi çalıştırmak mekruhtur..."

Siz, "bir yerde gerekir ve başka bir yerde mekruhtur" şeklinde söylediğimizden bir çelişki olduğunu zannederek bunu soruyorsunuz!

* 89. sayfada geçene gelince; bu, açıktır ve bunda bir şey yoktur. Zira müddetin belirlenmesinin "**vacip**" olduğu ve cehaleti ortadan kaldıracak şekilde belirlenmediğinde icaranın caiz olmadığı, yani sahih olmayacağı belirtilmektedir. **Bu, açıktır ve bunda bir sorun yoktur.**

* 91. sayfada belirtilene gelince; burada iki mesele olduğu halde **siz tek bir mesele olduğunu zannetmektесiniz:**

Birinci Mesele: Ücret, cehaleti/belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde belli olmalıdır. Dolayısıyla ücretlinin ücretinin, aynı sayfanın, yani 90. sayfanın sonunda geçen ücretliye, "Senin ücretin, hasat edeceğin ekinin bir kısmıdır" demeniz misalindeki gibi belirlenmesi caiz değildir. **Bu caiz değildir.** Bilakis ücretin, anlaşmazlığı kaldıracak şekilde belirli ve bilinen olarak belirlenmesi **gerekir**. Şöyle demeniz gibi: "Senin ücretin, bir ölçek veya bir kiledir" yada "Benim için şu on dönüm ekini hasat et, senin ücretin şu bir dönüm ekindir." Yani burada hüküm, **vaciptir**.

İkinci Mesele: Belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde belirtildiğinde ücretin vacip olması ile ilgili değildir. Bilakis ücretlinin ücretinin çalıştırılmadan önce belirtilmesi ile ilgilidir: **Ücretlinin ücreti,**

çalıştırılmadan önce bildirilir mi veya ücreti belirlenmeden önce çalıştırılır mı? Bu durumda hüküm, mekruh olur. Yani haram olmaz. Dolayısıyla icara akdi batıl olmaz. Bilakis ecr-i misline hükmedilir...

* Görüldüğü üzere mesele, iki meseledir:

Birincisi: Ücret belirtilirken belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde belli olması **gerekir**. Aksi takdirde sahih olmaz.

İkincisi: Ücretli kiralanırken ücreti belirtildikten sonra mı yoksa ücreti belirtilmeden önce mi kullanılır? Burada hüküm, **mekruhtur**. Yani icara sahih olur ve ecr-i misil gerekir. Diğer bir ifadeyle:

- Ücretli kiralanırken, ücreti belirtilmeden önce kullanılması **mekruhtur**.

- İcara akdinde ücretlinin ücreti belirtilirken belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde belli olması **gerekir**.

Soru-2: Şeri hakikat ile şeri mana arasında bir fark var mıdır?

Bu hususta kafamız karıştı. Zira şebattan biri, aylık halakada şöyle dedi:

Şeri hakikat: Lügat manasının, salah kelimesi gibi aslından farklı yeni bir manaya nakledilmesidir.

Şeri mana: Lügat manasının aynısının kullanılması ve buna bir kayıt veya sınırlama getirilmesidir. Kible kelimesi gibi. Bu doğru mudur?

Eğer bir fark varsa aşağıdaki hususların açıklanmasını rica ediyorum:

a- İktisat Nizamı Kitabının 222. sayfasındaki israf ve tebzir konusunda şöyle geçmektedir: "İsrafın manasına gelince; malın Allah'ın yasakladığı yerlerde harcanmasıdır." Şebattan biri, bunun şeri mana olup şeri hakikat olmadığını söyledi.

b- et-Teysir Fî Ahvali't Tefsir Kitabının 190. sayfasında [] "**Yönelmekte oldukları kıbleden onları çeviren nedir?**" ayetinin tefsirinde şöyle geçmektedir: Ayetteki [] kelimesinin tefsirindeki kıblenin, müveceheden gelen veche gibi mukabeleden gelen bir fiil olduğu söylenmiştir. Şeri bir manası olmuştur ki o, Müslümanın salahta yöneldiği cihettir. Bu, şeri hakikat olarak değil şeri mana olarak isimlendirilir.

c- Şahsiye Kitabının 3. cüzündeki şeri hakikat bahsine baktığımızda bir fark olduğunu göremedik.

Şayet şeri hakikat ile şeri mana arasında bir fark varsa bizi bilgilendiriniz. Allah, sizleri mübarek kılsın.

Cevap-2:

Şeri hakikat, lafızdır...

Şeri mana, manadır...

İki husus birbiri ile çelişmemektedir!

- Şahsiye Kitabının 3. cüzünün 155. sayfasının sondan 11. satırında şöyle geçmektedir: "Şeri hakikat, şeriatın, kendisi için belirlenen mana dışındaki bir manada kullandığı lafız olup Araplar onu, şeriat kullandıktan sonra şeriatın kullandığı manada kullanmışlardır. Böylece önce şeriatın ardından Arapların kullanması ile başka bir manaya nakledilmiş ve ilk mana ortadan kalkmıştır..."

- Yine 149. sayfasının 14 ila 15. satırlarında şöyle geçmektedir: "Şeri hakikat, şeri örfte kendisi için konulana göre kullanılan lafızdır..."

- Yine 150. sayfasının 2 ila 3. satırlarında şöyle geçmektedir: "Şeri hakikat, şeriatın bir karine olmadan kendisine delalet ettiği mana için koyduğu lafızdır..."

Yani şeri hakikat, Arapların lügat mananın dışında şeri manada kullandığı, lügat mananın ortadan kalktığı ve şeri mananın meşhur olduğu lafızdır. Salah gibi. Zira salahın lügat manası, duadır ve şeriat, ona şeri bir mana vermiştir. Yani şeriat, onu lügat manasından şeri manaya

nakletmiş sonra bununla meşhur olmuştur. Böylece bu lafız, yani "özel hareketlerin" olduğu şeri manadaki "salah" lafzı, şeri bir hakikat haline gelmiştir.

Binaenaleyh lafzın ne olduğunu öğrenmek istediğinizde bakılır:

- 1- Lügat manasında kullanılmışsa lügavî hakikattir.
- 2- Lügat manadan örfi manaya nakledilmiş, bununla meşhur olmuş ve lügat mana ortadan kalkmışsa örfi hakikattir.
- 3- Lügat manadan şeri manaya nakledilmiş, bununla meşhur olmuş ve lügat mana ortadan kalkmışsa şeri hakikattir.

Bunun içindir ki lafzı incelersiniz ki şeri manada kullanılmışsa bu durumda o, şeri hakikattir:

Dersiniz ki: Salahın, kullanıldığı şeri bir manası vardır ve bununla meşhur olmuştur. **Bu durumda salah lafzı, bu şeri manasıyla şeri hakikattir.**

Ve dersiniz ki: Kiblenin, kullanıldığı şeri bir manası vardır ve bununla meşhur olmuştur. **Bu durumda kible lafzı, şeri hakikattir.**

Bununla birlikte salah lafzının, şöyle şöyle şeri bir manası vardır dememiz mümkün olup **bu durumda ona, şeri hakikattir demeye gerek yoktur.**

Aynı şekilde kible lafzının, şöyle şöyle şeri bir manası vardır dememiz mümkün olup **bu durumda ona, şeri hakikattir dememiz zorunlu değildir.**

Dolayısıyla şeri hakikat, bir şeri manası olan ve bununla meşhur olan lafızdır.

Ümit ederim ki sizin açınızdan şeri hakikat ile şeri mana arasındaki fark açığa çıkmıştır. Zira bu ikisi müteradif/eşanlamli değildir. Bilakis bu ikisi, şu düzen içerisinde: Şeri hakikat, şeri manada kullanılan, bununla meşhur olan ve lügat manası ortadan kalkan lafızdır. Buradaki [] "ortadan kalkma" kelimesinin manasının lügat manası olduğu da bilinmelidir. Yani lafız işitildiğinde, zihin bir karine olmadıkça lügat manasına yönelmez.

Soru-3: Kitleleşme Kitabında "Felsefe" ıstılahı geçmiştir. Bundan felsefe ile kastedilenin İslam fikri olduğunu anlıyoruz. Ancak hizb, içeriğine rağmen neden bu ıstılahın kullanımına başvurmuştur. Ortaya çıkabilecek itirazları savuşturmak amacıyla başka bir ıstılah veya fikir gibi başka bir kelime kullanılamaz mıydı? Çünkü hizb, kitaplarının birçok yerinde filozofları eleştirmiştir.

Cevap-3: Felsefe kelimesi, Kitleleşme Kitabında felsefeye ilişkin maddenin ruhla mezcedilmesi, yani maddenin Allah ile ilişkiyi idrak etmekle mezcedilmesi, yani Allah'ın şeriatını hayatta, devlette ve toplumda hakim kılmak şeklindeki tarifimize göre kullanılmıştır.

Mefhumlar Kitabının 32. sayfasında şöyle geçmektedir:

"Buradan, İslam felsefesi, maddenin ruh ile mezcidir, yani amelleri Allah'ın emirleri ve nehiyleri ile müseyyer kılmaktır. Ne kadar az yahut çok olursa olsun, ne kadar küçük yahut büyük olursa olsun, bu felsefe her amel için daima elzemdir. İşte hayat tasviri budur. İslamî akidenin, hem hayatın esası, hem felsefenin esası, hem de nizamların esası olmasından ötürü, -İslam'ın bakış açısından hayat hakkındaki mefhumların toplamı olan- İslamî Hadarat, tek bir ruhî esas üzerine bina edilmiştir ki o, akidedir. Onun hayat tasviri ise, maddenin ruh ile mezcidir ve onun nazarında saadetin manası da Allah'ın rıdvanıdır."

Gördüğünüz üzere "felsefe" kelimesinin yukarıda geçtiği üzere kullanılmasında bir sakınca yoktur.

Yine felsefe kelimesinin kullanıldığı yerlerin tedebbür edilmesiyle bu mananın açık olduğunu, bunun fasit filozoflara bir cevap olduğunu ve bunun, felsefede açıkladığımız bu esasın dışında hareket ederek dalaletle düşen veya küfre giren filozofların durumlarıyla karıştırmaktan uzak olduğunu göreceksiniz.

İşte size bu yerlerden bazıları:

Kitleleşme Kitabının 4. sayfasında şöyle geçmektedir: "Fikir ve metot mevzuuna gelince; bunlar, bir felsefelerinin var olduğu farz edilirse, **bu hareketlerin üzerine kaim oldukları felsefenin hatasında** zahirdir..."

6. sayfasında şöyle geçmektedir: "**İşte biz inanıyoruz ki kalkınmanın hakiki felsefesi**; fikir [el-fikra] ve metodu [el-tarika] beraber bütünleştiren ideolojidir [mebde'] ve bu ideoloji de İslâm'dır zira kendisinden tüm devlet ve ümmet işleri için bir nizam kaynaklanan ve tüm hayat sorunlarını çözen bir akidedir..."

7. sayfasında şöyle geçmektedir: "Dedik ki **kalkınmanın hakiki felsefesi**; fikir ile metodu beraber bütünleştiren ideolojidir ki bu ikisinin kavranması, kalkınmaya götüren ciddî bir çalışma ile kaim olmayı hedefleyen her kitleleşme için kaçınılmazdır."

10 ila 11. sayfalarından şöyle geçmektedir: "Küfür ve sömürgecilik fikirlerinin terkiz edişinde, kalkınmanın başarısızlığında ve gerek cemiyetçi gerek hizbî kitleleşme hareketlerinin fiyaskosunda bu ecnebi kültürünün büyük etkisi vardır. Zira kültürün, hayatın mecrasına etki eden insanî fikirde büyük etkisi vardır. **Nitekim sömürgecilik, öğretim ve kültür minhaclarını sabit bir felsefe esası üzerine koydu ki o, kendisinin hayattaki bakış açısıdır [vichet el-nazar fi el-hayâ]**. Bu da maddenin ruhtan ayrılması ile dinin devletten ayrılmasıdır.

Yine hem kendi şahsiyetini, içerisinden kültürümüzün çekilip çıkarıldığı yegâne esas kıldı, hem de hadâratını, mefhumlarını ve ülkelerinin teşekküllerini, tarihini ve tabiatını, akıllarımızı tıka-basa doldurduğumuz aslî kaynak kıldı..."

Ve 23. sayfasında şöyle geçmektedir: "...**bu hizbî bağ; kendisinden hizbin felsefesinin kaynaklandığı akide** ve hizbin, mefhumları ile vasıflandığı kültürdür. İşte o zaman hizbî kitle oluşturulmuş ve hayat meydanında seyrettirilmiş olur..."

Bu yerlerde bir karışıklığın olmadığı açıktır.

H. 15 Rabî-us Sâni 1432

M. 20 Mart 2011